

Om några fall av hönsloppa (*Ceratophyllus gallinae*) på människor.

Av

O. LUNDBLAD.

Utom den vanliga människoloppa (*Pulex irritans* L.), vilken hör till människans trogna följeslagare och är kosmopolitiskt utbredd, träffas stundom också andra arter på människan. Hit höra t. ex. de sinsemellan ytterst närstående hund- och kattlopporna (*Ctenocephalus canis* CURTIS och *Ctenocephalus felis* BOUCHE), den nordliga råttloppan (*Ceratophyllus fasciatus* BOSC), den tropiska råttloppan (*Xenopsylla cheopis* ROTHS.), hönsloppan (*Ceratophyllus gallinae* SCHRANK), rörhönsloppan (*Ceratophyllus gallinulae* DALE), duvloppan (*Ceratophyllus columbae* GERVAIS), sandloppan (*Sarcopsylla penetrans* L.), den egendomliga tropiska hönsloppan (*Echidnophaga gallinacea* WESTW.) m. fl. Av de nu nämnda lever hundloppan egentligen på hund och katt, kattloppan på katt och en mängd andra rovdjur, råttlopporna framför allt på råttor, men även på andra gnagare, hönsloppan och rörhönsloppan på diverse fågelarter, duvloppan på duvor, sandloppan på en mängd olika djur och den tropiska hönsloppan slutligen på fåglar.

Flera av de uppräknade arterna spela i sanitärt hänseende en stor roll, framförallt den numera i alla tropiska länder vitt utbredda, ursprungligen från Sydamerika härstammande sandloppan och i kanske ännu högre grad den tropiska råttloppan, vilken f. ö. är mest känd under namnet pestloppan. Det är nämligen huvudsakligen denna art, som överför pesten från råttor till människor, ehuru även den vanliga människoloppa jämte den nordliga råttloppan äro konstaterade som överförare av pesten.

Av de ovan anförda, m. e. m. tillfälligt på människan funna lopparterna, äro hittills endast den nordliga råttloppan, hundloppan, hönsloppan och duvloppan anträffade i Sverige. Intet angrepp av dessa arter på människor är emellertid bekant från vårt land, och även i den utländska litteraturen äro f. ö. uppgifterna om sådana angrepp mycket sparsamma, åtminstone vad de tre sistnämnda arterna angår.

Ett intressant fall meddelas emellertid från Danmark av STRODT-MANN (Videnskabel. Meddel. Dansk Naturh. Foren. 1916, p. 43). På ett uthusloft, där höns ruvat, uppträdde, sedan hönsen avlägsnats, en oerhörd mängd loppor, vilka ivrigt anföllo såväl barn som fullvuxna, vilka passerade loftet. Sticken påminde i sina verkningar om den vanliga loppans, och lopporna utgjorde en sann plåga under en tid av c:a 2 månader, varefter de plötsligt försvunno. I detta fall var det fråga om den vanliga hönsloppan.

För någon tid sedan fick jag genom redaktör A. JANSSON i Örebro meddelande om att hos I. ERIKSSON, Broby, Närkes Kil, ett häftigt angrepp av loppor förekommit i en ladugård, där de anfällt de personer, som skötte husdjuren. Då som bekant kor och överhuvud taget hovdjur icke hysa för dem specifika lopparter, ansåg jag det vara av ett visst intresse att få utrönt, vilken loppa som i detta fall förekom i ladugården och huru den kunnat komma dit.

På min anhållan om material sände mig Herr ERIKSSON en mängd loppor, vilka jag efter undersökning funnit tillhöra den vanliga hönsloppan, *Ceratophyllus gallinae*. Herr ERIKSSON har även haft vänligheten att meddela mig en del upplysningar i saken. Härav framgår, att innehållet i hönsens värplåder vid rengöringen av desamma brukat tömmas på den vid ladugården belägna gödselhögen, varifrån lopporna sedan sökt sig in i ladugården. Där emot spridde de sig icke till bostaden.

I ladugården höllo sig lopporna kvar ungefär en månad och hade kanske stannat ännu längre, om ej besprutning med insekt-dödande medel företagits. De förekommo i stora mängder och voro ytterst besvärliga. Korna angrepos icke, såvitt man kunde finna, medan däremot människor, som besökte ladugården, häftigt anföllos. Efter sticken märktes en olidlig klåda.

Av hönsloppans stick har jag även personlig erfarenhet. För några år sedan hade jag insamlat några hundra hönsloppor, vilka höllos levande utan föda i en pappask inomhus under rätt lång tid. Då jag ibland stack ner mina fingrar i höet i lådan för att insamla några av lopporna, hände det rätt ofta, att de hoppade upp på händer och armar och stucko mycket kännbart. I detta fall var det dock fråga om loppor, som hungrat rätt länge, och även de båda från Närkes Kil och Danmark anförda fallen äro ju likartade. Sannolikt angriper sålunda hönsloppan människor eller däggdjur endast under dylika förhållanden och blott i nödfall.

Ett annat fall av förekomst av hönsloppor på människor har välvilligt meddelats mig av min vän fil. mag. N. WILLÉN från Lillkyrka i Uppland. Lopporna träffades där i stor mängd och ha hållit sig kvar i flera år. När de först uppträdde, är ej med

säkerhet känt, men i varje fall voro de på platsen redan 1927 och förekommo ännu 1929 i stor mängd, ja, hade t. o. m. ökat i antal.

På nämnda gård hållas höns, och det är naturligtvis därifrån lopporna kommit. Det ena uthuskomplexet består, förutom av hönshuset och hönsgården, av därmed sammanbyggd lada, lider och mangelbod. Även i lidret påträffades lopporna. Det andra komplexet omfattar en ekonomibyggnad, där lopporna visserligen ej visat sig, lika litet som i boningshuset, men i närheten löper en hagtornhäck, i vars grannskap, c:a $\frac{1}{2}$ meter därifrån, en komposthög är belägen. Såväl i häcken som i komposthögen förekommo lopporna.

Att de övergått till och i flera år kunnat hålla sig kvar i komposthögen är rätt anmärkningsvärt. Troligt är, att de genom halm eller annat skräp, som från hönshuset och hönsens värplådor utburits på komposthögen, förts dit och sedan kommit att slå sig ner där. Till häcken ha de troligen spritt sig från hönsen, som stundom värpa där; möjligt är även, att en eller annan småfågel, särskilt sparvar, bygger sina bon i häcken.

De talrikt förekommande hönslopporna ha på nämnda gård varit en verklig plåga för folket, varav de flesta fått kännbara obehag genom loppornas aggressivitet och svidande stick.

Mag. WILLÉN meddelar mig även, att i ett par byar i grannskapet av Lillkyrka, nämligen Hesslinge och Utmyrby, liknande loppinvasioner ägt rum, och att även där lopporna visat sig energiskt angripa människor.

Dessa iakttagelser tyda på, att fenomenet under vissa yttre betingelser måhända ej är så ovanligt, som man hittills antagit.